

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ»

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

_____ Պատմության _____
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆ.Վ.Մովսիսյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 9

« 23 » հունվարի 2024 թ.

ՖԻԴԱՅԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ _____ 022201.00.7 - Պատմություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/
Կրթական ծրագիր՝ _____ 022201.01.7 Պատմություն _____
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/
Որակավորման աստիճան՝ _____ մագիստր _____
/բակալավր, մագիստրատուրա/
Ամբիոն՝ _____ պատմության _____
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/
Ուսուցման ձևը՝ _____ առկա _____
/առկա, հեռակա/
Կուրս/կիսամյակ _____ առկա – 1-ին կուրս, 2-րդ կիսամյակ
Դասախոս _____ Յուրիկ Դուլյան
/անուն ազգանուն/

Էլ. հասցե Yura.ghulyan@mail.ru

Վանաձոր- 2024թ.

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Ֆիզիայական շարժում» դասընթացը կարևորվում է պատմության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է «Պատմություն» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

1. Առարկան նպատակ ունի ընդլայնել ուսանողների մասնագիտական առարկայական ոլորտին սերտ առնչվող գիտելիքների շրջանակը:

2. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները պատմության վերաբերյալ:

3. Ուսանողներին սովորեցնել գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:

4. Նախապատրաստել մանկավարժական հետագա գործունեության:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Ֆիզիայական շարժում» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների տեսական գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների առկայությունը

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունքները

«Ֆիզիայական շարժում» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

Ա. Գիտելիք և իմացություն

1. 19-րդ դարի վերջի-20-րդ դարի սկզբի հայ ազգային ազատագրական զինված պայքարի, մասնավորապես ֆիզիայական շարժման նրա դրսևորումների, ազատագրական շարժման փուլերի, մարտավարության, դրանց արդյունքների իմացություն

Բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ

1. Պատմական դարակազմիկ իրադարձությունների ու երևույթների մեկնաբանման, դրանց նկատմամբ սեփական կարծիք արտահայտելու, պատմական փաստերը համադրելու, համեմատելու, վերլուծելու և երևույթները համակողմանիորեն գնահատելու կարողություն,

2. Պատմական հիմնախնդիրը տարբեր տեսանկյուններից դիտարկելու, դրա լուծման հնարավոր եղանակներն ուսումնասիրելու ու լուծումներ գտնելու կարողություն

3. Պատճառահետևանքային կապերի վերհանման միջոցով պատմական գործընթացների ընթացքը կանխորոշելու կարողություն, պատմական զարգացումները և աշխարհաքաղաքական իրադրությունը վերլուծելու ունակություն

4. Պատմության ուսումնասիրության ընթացում նորագույն մեթոդների, հնարների, տեխնոլոգիաների կիրառման ունակություն, անկախ հետազոտության մեթոդներին տիրապետման հմտություններ, հետազոտության արդյունքների մեկնաբանման կարողություն

5. Պատմամշակութային գործընթացի, հասարակական առաջադիմության հիմնախնդրի լուսաբանման գործում պատմության դասավանդման դերի ու նշանակության գիտակցում:

6. պատմության և հարակից գիտակարգերի ներկայացուցիչների համար գործնական պարապմունքներ կազմակերպելու կարողություն՝ բացատրելու անցյալի և ներկայի պատմական իրողություններն՝ ըստ տարբեր գիտակարգերի արդյունքների:

7. սկզբնաղբյուրների ու մասնագիտական գրականության մշակման և ստացված արդյունքների վերլուծության ու ընդհանրացման մեթոդաբանություն կիրառելու կարողություն:

8. պատմության խնդիրների ուսումնասիրման արդիական մեթոդների, գիտահետազոտական և գիտամանկավարժական տարասեռ մոտեցումների վերաբերյալ առաջարկությունների փաթեթ մշակելու կարողություն

9. հետազոտության արդյունքների մշակման, գիտական ակնարկների, ռեֆերատների, հաշվետվությունների և ելույթների ձևակերպման եղանակները գործնականում կիրառելու, գիտական հոդվածներ գրելու և հրապարակելու (նաև առնվազն մեկ օտար լեզվով) կարողություն:

10. Մասնագիտական հաջող գործունեություն իրականացնելու կարողություն:

Գ. Հաղորդակցման, S2S և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

1. մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոններին հետամուտ՝ մասնագիտական հաղորդակցման միջոցները կիրառելու կարողություն՝ ազգային և միջազգային մակարդակներում մասնագիտական և ոչ մասնագիտական լսարանի հետ հաղորդակցվելու և հետազոտության արդյունքներն ուեզրակացությունները ներկայացնելու և հիմնավորելու նպատակով:

2. մայրենի և առնվազն մեկ օտար լեզվով հաղորդակցվելու, արդյունավետ բանակցելու, մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը գիտահետազոտական և մանկավարժական խնդիրները և գնահատել դրանց լուծման

համար անհրաժեշտ ռեսուրսները, ուղիներները և նպատակները ներկայացնելու և բացատրելու կարողություն:

3. նոր և բարդ խնդիրների լուծման և համապատասխան ոլորտում հետազոտությունների իրականացման համար տեղեկատվական և հաղորդակցման տեխնոլոգիաներ կիրառելու կարողություն :

4. մարդկային ռեսուրսների կառավարման և պլանավորման գործընթացները կազմակերպելու կարողություն :

5. մասնագիտական և/կամ միջմասնագիտական ոլորտներին առնչվող քանակական ու որակական տվյալների խորը վերլուծություն և գնահատում իրականացնելու կարողություն՝ ոչ ամբողջական կամ սահմանափակ տեղեկատվության պայմաններում եզրահանգումներ անելու և որոշումներ կայացնելու նպատակով:

Դ. Ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

1. Թիմային աշխատանքի, անհատների և խմբերի հետ հաղորդակցվելու, միջանձնային դրական հարաբերություններ ստեղծելու, փոխըմբռնում դրսևորելու և մարդկանց հետ համագործակցելու կարողություն

2. Փաստերը վերլուծելու և սինթեզելու, յուրացված գիտելիքները տրամաբանորեն և հետևողականորեն ներկայացնելու, գործնականում կիրառելու կարողություն, նոր տեղեկատվությունը ընկալելու և ճիշտ մեկնաբանելու կարողություն

3. Առարկայական ոլորտում ինքնուրույնություն և ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու կարողություն

4. Սեփական գործի կարևորությունը գիտակցելու, դրա նկատմամբ պատասխանատվություն և պարտաճանաչություն դրսևորելու, սեփական հետազոտության արդյունքները մեկնաբանելու, ձեռք բերած գիտելիքները ստեղծագործաբար օգտագործելու կարողություն

5. Սովորողների իմացական ակտիվության, ստեղծագործական կարողությունների զարգացման կարողություն

6. մասնագիտական գործունեության ընթացքում տարբեր ոլորտներից ստացած մեծածավալ տվյալների (որակական և քանակական) համադրմամբ նոր գաղափարներ առաջադրելու, պատմագիտական հետազոտությունների շարունակական բարելավումը ապահովելու կարողություն:

7. պատմության և հարակից գիտակարգերի հնարավոր փոխազդեցությունները ընկալելու և դրանք պատմագիտական աշխատանքներ պլանավորելու, նախագծելու և իրականացնելու ժամանակ հաշվի առնելու ունակություն:

8. պատմագիտական նոր հայեցակարգերը, տեսություններն ու մեթոդները հետազոտելու, ձևակերպելու և հիմնավորելու, ոլորտի տեսական կամ գործնական

խնդիրների լուծման նորարարական և ստեղծագործական մոտեցումներ առաջադրելու կարողություն:

9. տեղական և համաշխարհային պատմամշակութային գործընթացների ըմբռնման հարցում պատմության դասավանդման դերն ու նշանակությունը, սեփական գործի կարևորությունը ընկալելու և դրա նկատմամբ պատասխանատվություն և պարտաճանաչություն դրսևորելու ունակություն:

Ե. Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն

1. պատմության ոլորտի առաջանցիկ խնդիրների և գործընթացների հետազոտությունը համակարգելու ունակություն՝ նոր գիտական գիտելիքի ստեղծման նպատակով:

2. թիմային աշխատանքները ինքնուրույն կառավարելու և թիմում այլոց աշխատանքի համար մասնագիտական պատասխանատվություն ստանձնելու կարողություն:

3. տեքստերն ու փաստաթղթերը՝ ըստ մասնագիտության սկզբունքների մեկնաբանելու, ծանոթագրելու և խմբագրելու կարողություն:

4. իր գործունեությամբ ազգային արժեհամակարգի, պատմամշակութային փորձի և համամարդկային արժեքների տարածմանը նպաստելու կարողություն:

5. իր կրթական կարիքները ինքնուրույն բացահայտելու ունակություն՝ գիտելիքի իմաստավորված կիրառությունը և ինքնազարգացումը խթանելու համար, իր հմտությունների ու կարողությունների շարունակական զարգացումը պլանավորելու կարողություն:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.

«Ֆիդայական շարժում» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել իր մասնագիտական գործունեության ընթացքում, դպրոցում, արխիվում, թանգարանում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և պատմության ուսումնասիրման բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	3 կրեդիտ/90 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	24	
Գործնական աշխատանք	12	
Մեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	54	
Ընդամենը	90	
Ստուգման ձևը քննություն	Քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր

տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել էլույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

8. Դասավանդման մեթոդներն են՝ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք:

9. Ուսումնառության մեթոդներն են մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների¹.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասընթացի համառոտ նկարագրում	սեմինար պարամունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հայ պատմագիտությունը ֆիդայական շարժման վերաբերյալ	2				
2.	Ֆիդայական շարժման ձևավորումը, գաղափարախոսությունը:	2				
3.	Ֆիդայական առաջին գործողությունները:	2	2			
4.	Ֆիդայական շարժման գործիչները	4	2			
5.	Ֆիդայիների ինքնապաշտպանական մարտերը:	2	2			
6.	Խանասորի արշավանքը	2				
7.	Հայ-քրդական համագործակցության հարցը	2	2			
8.	Ֆիդայական պայքարը 1890-ականների վերջերին:	2				
9.	Հայ ազատամարտի մարտավարության փոփոխությունը :Ազատագրական պայքարը 20-րդ դարի սկզբներին	2				
10.	Ս.Առաքելոց վանքի կռիվները	2				
11.	Ֆիդայական պայքարը 20-րդ դարի առաջին տասնամյակում:	2				

¹ Նման է օրացուցային պլանին

12	Ֆիդայիները համայն հայության հոգևոր զավակներ:		2			
13	Հայոց ֆիդայիները երգերի և լեզենդների մեջ:		2			
ԸՆԴԱՍԵՆԸ		24	12			

1.4. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

Պարտադիր գրականություն

9. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունից.	Երևան 1976թ
2.	Ռ. Հովհաննիսյան – Արևմտահայ ազգային ազատագրական շարժումները և Կարինի << պաշտպան հայրենյաց>> կազմակերպությունը / 19-րդ դարի 70-80 –ական թթ./,	1965թ.
3	Հայ ազատագրական շարժումը օսմանյան բռնապետության դեմ և պատմության կեղծարարները	1984թ.
4	Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան,	2002թ
5.	Ս.Պողոսյան – Գոյատևման պայքարի քառուղիներում , Երևան,	1988թ
6.	Ս.Պողոսյան -Հայկական հարցի և հայոց ցեղասպանության պատմություն, հատոր 1-ին, Երևան,	2000թ.
7.	Հ. Վարդանյան –Արևմտհայերի ազատագրության հարցը և հայ հասարակական–քաղաքական հոսանքները 19-րդ դ վերջին քառորդում, Երևան,.	1967թ

8	Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան ,	1990թ.
9	Լ. Խուրշուդյան – Հայոց ազգային գաղափարախոսությունը, Երևան,	1999թ.
10	Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան,	1990թ.
11	Միմոնյան Հր., թուրք-հայկական հարաբերությունների պատմությունից, Երևան,	1999թ.
12	Ա.Համբարյան-Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում 1898-1908 Երևան ,	1999թ.
13	Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,	1992թ.
14	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան	2010
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>,	1987թ. N3,
2.	Միմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, II,	1996թ.
3	Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կոիվը ,	1992թ
4	Աղբյուր Սերոբ և Գևորգ Չաուշ ,Աթենք,	1933թ.
5	Ավո, Գևորգ Չաուշ, Բեյրութ,	1972թ.
6	Ավո, Հրայր Դժոխք, Բեյրութ,	1985թ.
7	Գևորգյան Հ. – Նիկոլ Դուման, Երևան ,	2001թ

8	Գևորգյան Հ. – Հայ ազատագրական պայքարի մարտավարությունը 1895-1898թթ., Երևան,	2002թ
9.	Զորավար Անդրանիկ	1990թ
10.	Է. Զոհրաբյան – Պատմություններ Անդրանիկի մասին	2004թ
11	Ա. Ներսիսյան - Գևորգ Չաուշի սպանության առեղծվածը,	1992թ
13	Մկրտչյան Լ., Զեյթունի ապստամբությունը, 1895-1896թթ., Երևան,	1995:
14	Պողոսյան Հ., Սասունի պատմություն, 1750-1918, Երևան,	1985:
15	Խանասորայ Վարդանի հիշատակարանը, Լիբանան,	1990:
16	Բայբուրդյան Վ., Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո, Երևան,	2008:
17	Սասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ,	1964:
18	Սասունի Կ., Քիւրտ ազգային շարժումները և հայ-քրդական հարաբերությունները ԺԵ դարէն մինչև մեր օրերը, Պեյրութ,	1969:
19	Ներսիսյան Ա., Գևորգ Չավուշի սպանության առեղծվածը, Երևան,	1992:
20	Գրիգորյան Հ., 1894-1896թթ. Զանգվածային ջարդերի ազդեցությունը հայոց ազատամարտի հետագա մարտավարության վրա, ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի Տարեգիրք, Երևան,	2005:
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

10. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

10.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն
1.	Հայ պատմագիտությունը ֆիդայական շարժման վերաբերյալ	Ներկայացնել ֆիդայական շարժման ուսումնասիրության ուղղությամբ սփյուռքում ու Հայաստանում կատարած աշխատությունները:	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան 2010, Վարանդեան Միքայել «Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն», Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990, Պողոսյան Հ., Սասունի պատմություն, 1750-1918, Երևան, 1985: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002, Ա.Համբարյան–Հայ հասարակական–քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Սիմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը, հատոր I, II, 1996, Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կոիվը, 1992:
2.	Ֆիդայական շարժման ձևավորումը, գաղափարախոսությունը:	Ներկայացնել Ֆիդայական շարժման նախադրյալները, ծագումը և մարտավարությունը, Ֆիդայական գաղափարախոսության առաջին առաքյալներին:	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան 2010, Վարանդեան Միքայել «Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն», Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990, Պողոսյան Հ., Սասունի պատմություն, 1750-1918, Երևան, 1985: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002, Ա.Համբարյան–Հայ հասարակական–քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Սիմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, II, 1996, Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կոիվը, 1992:
3.	Ֆիդայական առաջին գործողությունները:	Ներկայացնել Մ. Կուկունյանի արշավանքը և նրա նշանակությունը: Հայդուկային զինատար խմբերին 1890-	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանը և նրա գլխավորած արշավանքը, «Պատմա-բանասիրական հանդես»,

		96թթ, նրանց մարտական գործողությունները 1890-96թթ.:		Երևան, 2000, թիվ 1, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանի արշավանքը, Երևան, 2016, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանի խմբի դատավարությունը և նրա հետագա ճակատագիրը, «Բանբեր Հայաստանի արխիվների», Երևան, 2006, թիվ 1, Վարանդեան Միքայել «Հ. Յ. Դաշնակցության պատմություն», Երևան, 1992, Սարգիս Կուկունյանի արշավանքը, գրեց Վ. Վալադան «Հայրենիքե ամսագիր, 1957 Ռուբեն, հայ յեղափոխականի մը յիշատակները, հ. 1: Մկրտչյան Լ., Ջեյթունի ապստամբությունը, 1895-1896թթ., Երևան, 1995: Պողոսյան Հ., Սասունի պատմություն, 1750-1918, Երևան, 1985: Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990:
4.	Ֆիդայական շարժման գործիչները	Ներկայացնել Արևմտահայ ազատագրական պայքարի ծավալումը թուրքական բռնակալության դեմ, ֆիդայական շարժման սկիզբը, Արաբոն ֆիդայական շարժման ղեկավար, Գայլիսորի ճակատամարտը, Աղբյուր Սերոբ, Հրայր Դժոխք, Անդրանիկ, Գևորգ Չաուշ	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002, Ա.Համբարյան–Հայ հասարակական–քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում /19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Սիմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը, հատոր I, II, 1996, Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կոիվը, 1992: Բայբուրդյան Վ., Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո, Երևան, 2008: Սասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ, 1964: Սասունի Կ., Քիւրտ ազգային շարժումները և հայ-քրդական հարաբերությունները ԺԵ դարէն մինչև մեր օրերը, Պեյրութ, 1969:
5.	Ֆիդայիների ինքնապաշտպանակ	Ներկայացնել Վանի	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Ռուբեն,

	ան մարտերը:	<p>ինքնապաշտպանությունը 1896թ.:</p> <p>Աղբյուր Սերոբի վարած կռիվները 1891-99թթ., Ախլաթ գավառի ֆիդայիներն 1896-98թթ:</p> <p>Խաստուրի և Սալնո ձորի կռիվները 1899թ., մեծ հայդուկապետը. Անդրանիկ Օզանյանին,</p>		<p>Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, Երևան, 1990: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002, Ա.Համբարյան–Հայ հասարակական–քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Միմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը, հատոր I, II, 1996, Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կռիվը, 1992: Բայբուրդյան Վ., Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո, Երևան, 2008:</p> <p>Սասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ, 1964: Սասունի Կ., Քիւրտ ազգային շարժումները և հայ-քրդական հարաբերությունները ԺԵ դարէն մինչև մեր օրերը, Պեյրութ, 1969:</p>
6.	Խանասորի արշավանքը	Ներկայացնել Խանասորի արշավանքի մտահղացումը, նպատակը, դրակազմակերպումը, ընթացքն ու արդյունքները		Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Խանասորայ Վարդանի հիշատակարանը, Լիբանան, 1990:Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան, 1990, Ա.Համբարյան–Հայ հասարակական–քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան , 1999:
7.	Հայ-քրդական համագործակցության հարցը	Հայ ազատագրական շարժման գործիչների քրդերի հետ համագործակցության հարցը:Հայ քաղաքական կուսակցությունները քրդերի հետ համագործակցելու հարցում ունեցած ուրույն տեսակետները:ՀՅԴ –ի բանակցությունները քրդերի հոգևոր կամ աշխարհիկ տիրակալների հետ:Հրայր	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան, 1990: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի

		Դժոխքը որպես հայ-քրդական զինակցության ստեղծման նախաձեռնողներից:		<p>ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002, Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Միմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, II, 1996, Բայբուրդյան Վ., Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո, Երևան, 2008:</p> <p>Սասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ, 1964: Սասունի Կ., Քիւրտ ազգային շարժումները և հայ-քրդական հարաբերությունները ԺԵ դարէն մինչև մեր օրերը, Պեյրութ, 1969:</p>
8.	Ֆիդայական պայքարը 1890-ականների վերջերին:	Աղբյուր Սերոբը հայդուկային շարժման ղեկավար, Բաբշենի կռիվը, Գելեզուզանի կռիվը, Աղբյուր Սերոբի մահը	2	<p>Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե , , Երևան, 1990: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002, Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Միմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, II, 1996, Բայբուրդյան Վ., Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո, Երևան, 2008:</p> <p>Սասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ, 1964: Սասունի Կ., Քիւրտ ազգային շարժումները և հայ-քրդական հարաբերությունները ԺԵ դարէն մինչև մեր օրերը, Պեյրութ, 1969:</p>
9	Հայ ազատամարտի մարտավարության փոփոխությունը :Ազատագրական	Զինյալ պայքարի մարտավարությունը փոխելու հարցը 1890-ական թվականների վերջին 20-րդ դարի սկզբներին:Ազատագրական պայքարի		<p>Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե , , Երևան,</p>

	<p>պայքարը 20-րդ դարի սկզբներին</p>	<p>մարտավարության փոփոխությունը հրամայական անհրաժեշտությունը: ՀՅԴ 1898 թ.՝ երկրորդ ընդհանուր ժողովը: Հրաժարումը պարտիզանական կռվի տակտիկայից: Անցում ընդհանուր ապստամբության համար Երկրի ուժերի կազմակերպմանը: Նման մարտավարության որդեգրումը Հնչակյան և Վերակազմյալ հնչակյան կուսակցությունների կողմից:</p>		<p>1990: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Ծ. Աղայան -Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան-Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002, Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան , 1999: Սիմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I , 1996:</p>
<p>10.</p>	<p>Ս.Առաքելոց վանքի կռիվները</p>	<p>Ս. Առաքելոց վանքի կռիվը ժողովրդին հուսահատության վիճակից դուրս բերելու, տերությունների ուշադրությունը արևմտահայության խնդրի վրա հրավիրելու ցուցական-քարոզչական ելույթ: Հայդուկների պահանջները: Ս. Առաքելոց վանքի կռվի տպավորությունը Տարոնի ու Սասունի հայության վրա: Նրա արձագանքը արտասահմանում՝ արտաքին քարոզչության գործին նոր թափ հաղորդելը:</p>	<p>2</p>	<p>Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, Երևան, 1990: Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում /19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Ա.Համբարյան-Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում 1898-1908 Երևան , 1999, Սիմոնյան Հր. - Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, 1996: Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կռիվը, Երևան, 1992:</p>
<p>11.</p>	<p>Ֆիդայական պայքարը 20-րդ դարի առաջին տասնամյակում:</p>	<p>Ներկայացնել «Փոթորիկե գործողությունը 1901-1903թթ., Սասնո 1904թ. ապստամբությունը, Տարոնի դեպքերը 1904թ.Աբդուլ Համիդի մահափորձը, Տարոնի և Վասպուրականի կռիվները 1904-1908թթ., Գևորգ Չավուշը հայդուկապետ, նրա մղած կռիվները, Սուլուխի կռիվը, Գևորգ Չավուշի մահը</p>	<p>2</p>	<p>Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, Երևան, 1990: Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում /19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան , 1999: Համբարյան Ա., Ազատագրական շարժումները Արևմտյան հայաստանում 1998-1908թթ., Երևան, 1999: Ներսիսյան Ա., Գևորգ Չավուշի սպանության առեղծվածը, Երևան, 1992: Գրիգորյան Հ., 1894-1896թթ. Զանգվածային ջարդերի ազդեցությունը հայոց ազատամարտի հետագա մարտավարության վրա, ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի Տարեգիրք, Երևան, 2005:</p>

12	Ֆիդայիները համայն հայության հոգևոր զավակներ:	Ներկայացնել 1890-1908թթ.Ֆիդայի վրիժառուներին , 1890-1914թթ. Ֆիդայի հոգևորականներին, 1890-1914թթ. ֆիդայի հայուհիներին	2	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան, 1990: Համբարյան Ա.,Ազատագրական շարժումները Արևմտյան հայաստանում 1998-1908թթ., Երևան, 1999:
13.	Հայոց ֆիդայիները երգերի և լեգենդների մեջ:	Ներկայացնել Ջորավար Անդրանիկին, Աղբյուր Սերոբին,Դրոին, Քեռուն (Արշակ Գաֆարյան), Վարդանին, Իշխանին (Արդուրյան, Մեհրաբյան), և մյուս հերոսներին նվիրված երգերն ու լեգենդները;	2	Համացանց

10.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Թեմա 1. Ֆիդայական առաջին գործողությունները:	Ս. Կուկունյանի արշավանքը և նրա նշանակությունը: Հայդուկային զինատար խմբերին 1890-96թթ, նրանց մարտական գործողությունները 1890-96թթ.:	2	բանավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանը և նրա գլխավորած արշավանքը, «Պատմա-բանասիրական հանդես», Երևան, 2000, թիվ 1, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանի արշավանքը, Երևան, 2016, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանի խմբի դատավարությունը և նրա հետագա ճակատագիրը, «Բանբեր Հայաստանի արխիվներին», Երևան, 2006, թիվ 1, Վարանդեան Միքայել «Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնէ, Երևան, 1992, Սարգիս Կուկունյանի արշավանքը, գրեց Վ. Վալադան «Հայրենիքէ ամսագիր, 1957 Ռուբէն, հայ յեղափոխականի մը յիշատակները, հ. 1: Մկրտչյան Լ., Ձեյթունի ապստամբությունը, 1895-1896թթ., Երևան, 1995:Պողոսյան Հ., Սասունի պատմություն,1750-1918, Երևան, 1985:Խանասորայ Վարդանի հիշատակարանը, Լիբանան, 1990:

2.	Ֆիդայական շարժման գործիչները	Ֆիդայական շարժման սկիզբը, Արարոն Ֆիդայական շարժման ղեկավար, Գայլիստրի ճակատամարտը, Աղբյուր Սերոբ, Հրայր Դժոխք, Անդրանիկ, Գևորգ Չաուշ	2	բանավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան, 1990: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Օ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան,2002, Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական–քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Սիմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, II,1996, Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կոիվը ,1992: Բայբուրդյան Վ., Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո, Երևան, 2008: Սասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ, 1964: Սասունի Կ., Քիւրտ ազգային շարժումները և հայ-քրդական հարաբերությունները ԺԵ դարէն մինչև մեր օրերը, Պեյրութ, 1969:
3.	Ֆիդայիների ինքնապաշտպանական մարտերը:	Վանի ինքնապաշտպանությունը 1896թ.: Աղբյուր Սերոբի վարած կռիվները 1891-99թթ., Բաբշենի կռիվը, Ախլաթ գավառի ֆիդայիներն 1896-98թթ: Խաստուրի և Սալնո ձորի կռիվները 1899թ., մեծ հայդուկապետը. Անդրանիկ Օզանյան,	2	բանավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան, 1990: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Օ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան,2002, Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական–քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Սիմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը, հատոր I, II,1996, Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կոիվը ,1992: Բայբուրդյան Վ., Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո, Երևան, 2008: Սասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ, 1964: Սասունի Կ., Քիւրտ ազգային շարժումները և հայ-քրդական հարաբերությունները ԺԵ դարէն մինչև մեր օրերը, Պեյրութ, 1969:
4.	Հայ-քրդական համագործակցության	Հայ ազատագրական շարժման գործիչների	2	բանավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Հայոց պատմություն,

	<p>հարցը</p>	<p>քրդերի հետ համագործակցության հարցը: Հայ քաղաքական կուսակցությունները քրդերի հետ համագործակցելու հարցում ունեցած ուրույն տեսակետները: ՀՅԴ –ի բանակցությունները քրդերի հոգևոր կամ աշխարհիկ տիրակալների հետ: Հրայր Դժոխքը որպես հայ-քրդական զինակցության ստեղծման նախաձեռնողներից:</p>			<p>հ.3, Երևան, 2010, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, ք, գ, դ , ե, , Երևան, 1990: Մ. Ներսիսյան - Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, Ծ. Աղայան –Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմություն Մ.Ներսիսյան–Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002, Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում /19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999: Սիմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, II, 1996, Բայբուրդյան Վ., Քրդերը, Հայկական հարցը և հայ-քրդական հարաբերությունները պատմության լույսի ներքո, Երևան, 2008: Մասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ, 1964: Մասունի Կ., Քիւրտ ազգային շարժումները և հայ-քրդական հարաբերությունները ԺԵ դարէն մինչև մեր օրերը, Պեյրութ, 1969:</p>
5.	<p>Առաքելոց կռիվը</p>	<p>Մ. Առաքելոց վանքի կռիվը ժողովրդին հուսահատության վիճակից դուրս բերելու, տերությունների ուշադրությունը արժանապատիվության խնդրի վրա հրավիրելու ցուցական-քարոզչական ելույթ: Հայդուկների պահանջները: Մ. Առաքելոց վանքի կռիվի տպավորությունը Տարոնի ու Մասունի հայության վրա: Նրա արձագանքը արտասահմանում՝ արտաքին քարոզչության գործին նոր թափ հաղորդելը:</p>	2	բանավոր	<p>Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, ք, գ, դ , ե, , Երևան, 1990: Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան , 1999: Ա.Համբարյան-Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում 1898-1908 Երևան , 1999, Սիմոնյան Հր. - Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, 1996: Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կռիվը ,Երևան, 1992:</p>

6.	Մասունի 1904թ. ապստամբությունը	Մասունը պաշարելու թուրքական քաղաքականությունը, Ջինվորական մարմնի ստեղծումը, ապստամբության սկիզբը, ընթացքը, ավարտը:	2	բանավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ. Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Եր՞ան, 1990, Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան , 1999: Համբարյան Ա., Ազատագրական շարժումները Արևմտյան հայաստանում 1998-1908թթ., Երևան, 1999: Պողոսյան Հ., Մասունի պատմություն, 1750-1918, Երևան, 1985:
----	--------------------------------	--	---	---------	---

10.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Սարգիս Կուկունյանի արշավանքը	Արշավանքի նախապատրաստումը, ընթացքը, ռուս-թուրքական սահմանի անցումը, թուրք-քրդական ուժերի հետ բախումը, նահանջը, դատավարությունը:	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանը և նրա գլխավորած արշավանքը, «Պատմա-բանասիրական հանդես», Երևան, 2000, թիվ 1, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանի արշավանքը, Երևան, 2016, Եղիազարյան Կարինե, Սարգիս Կուկունյանի խմբի դատավարությունը և նրա հետագա ճակատագիրը, «Բանբեր Հայաստանի արխիվների», Երևան, 2006, թիվ 1, Վարանդեան Միքայել «Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնե, Երևան, 1992, Սարգիս Կուկունյանի արշավանքը, գրեց Վ. Վալադան «Հայրենիքե ամսագիր, 1957:

2	Հայդուկային շարժման ծավալումը՝ Արաբո	Արևմտահայ ազատագրական պայքարի ծավալումը թուրքական բռնակալության դեմ, ֆիդայական շարժման սկիզբը, Արաբոն ֆիդայական շարժման ղեկավար, Գայլխորի ճակատամարտը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան, 1990, Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան , 1999:Համբարյան Ա.,Ազատագրական շարժումները Արևմտյան հայաստանում 1998-1908թթ., Երևան, 1999:
3	Աղբյուր Սերոբ	Աղբյուր Սերոբը հայդուկային շարժման ղեկավար, Բաբշենի կռիվը, Գելեգուզանի կռիվը, Աղբյուր Սերոբի մահը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան, 1990:
4.	Հրայր Դժոխք	Հրայրի ազատագրական պայքարի մեջ ընդգրկվելը, գաղափարախոսությունը, հայ-քրդական զինակցություն ստեղծելու նրա քայլերը, մասնակցությունը 1894թ. Սասունի ինքնապաշտպանությանը, 1904թ. Սասունի ապստամբությանը :	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Գևորգյան Հ. – Հայ ազատագրական պայքարի մարտավարությունը 1895-1898թթ., Երևան, 2002, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ , ե, , Երևան, 1990 Սասունի Կ., Հրայրի դերը հայ ազատագրական շարժման մեջ, Պեյրութ, 1964:

5	Անդրանիկ Օզանյան	Անդրանիկի ընդգրկվելը հայդուկային պայքարի մեջ, Բշարե Խալիլի սպանությունը, Անդրանիկը Սասունի հայդուկապետ, Առաքելոց վանքի կռիվը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990 Միմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, II,1996, Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կռիվը, 1992:
6	Գևորգ Չավուշ	Ֆիդայական շարժման մեջ ընդգրկվելը, Գևորգ Չավուշը հայդուկապետ, նրա մղած կռիվները, Սուլուխի կռիվը, Գևորգ Չավուշի մահը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990 Միմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, II,1996, Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կռիվը, 1992: Աղբյուր Սերոբ և Գևորգ Չաուշ, Աթենք, 1933, Ավո, Գևորգ Չաուշ, Բեյրութ,1972: Ներսիսյան Ա., Գևորգ Չավուշի սպանության առեղծվածը, Երևան, 1992:
7	Առաքելոց վանքի կռիվը	Ս. Առաքելոց վանքի կռիվը ժողովրդին հուսահատության վիճակից դուրս բերելու, տերությունների ուշադրությունը ար՝մտահայության խնդրի վրա հրավիրելու ցուցական-քարոզչական ելույթ: Հայդուկների պահանջները:Ս. Առաքելոց վանքի կռվի տպավորությունը Տարոնի ու Սասունի հայության վրա: Նրա արձագանքը արտասահմանում՝ արտաքին քարոզչության գործին նոր թափ հաղորդելը:				Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Ս., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան,1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990: Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան , 1999: Ա.Համբարյան-Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում 1898-1908 Երևան , 1999, Միմոնյան Հր. -Անդրանիկի ժամանակը , հատոր I, 1996: Անդրանիկ – Առաքելոց վանքին կռիվը ,Երևան, 1992:

8	1894թ. Մասունի ապստամբությունը	Մասունի դիմադրական կենտրոնը վերացնելու թուրքական կառավարության քաղաքականությունը, հայերի ինքնապաշտպանությունը, ինքնապաշտպանության պարտությունը, խաղաղ հայ բնակչության կոտորածը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990 Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999:Համբարյան Ա.,Ազատագրական շարժումները Արևմտյան հայաստանում 1998-1908թթ., Երևան, 1999:
9	Մասունի 1904 թվականի ապստամբությունը	Մասունը պաշարելու թուրքական քաղաքականությունը, Զինվորական մարմնի ստեղծումը, ապստամբության սկիզբը, ընթացքը,ավարտը:	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Վարանդյան Մ., Հ.Յ.Դաշնակցության պատմություն, Երևան, 1992, Ռուբեն, Հայ հեղափոխականի մը հիշատակները, հ.ա, բ, գ, դ, ե, , Երևան, 1990 Ա.Համբարյան-Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան, 1999:Համբարյան Ա.,Ազատագրական շարժումները Արևմտյան հայաստանում 1998-1908թթ., Երևան, 1999: Պողոսյան Հ., Մասունի պատմություն, 1750-1918, Երևան, 1985:

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	քարտեզներ
Մարքեր, սարքավորումներ	Պրեյեկտոր, համակարգիչ
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

11. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի:

11.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

11.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ

11.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

Հարցաշար առաջին միջանկյալ քննության

1. Հայ պատմագիտությունը ֆիդայական շարժման վերաբերյալ

2. Մեծ տերությունների դիրքորոշումը հայկական հարցում:
3. Ֆիդայական շարժման նախադրյալները, ծագումը և մարտավարությունը:
4. Ֆիդայական գաղափարախոսության առաջին առաքյալները:
5. Ս. Կուկունյանի արշավանքը և նրա նշանակությունը:
6. Հայդուկային զինատար խմբերը 1890-96թթ.:
7. Մարտական գործողությունները 1890-96թթ.:
8. Վասպուրականի ղեկավարները և մարտիկները:
9. Բանկ Օտոմանի գրավումը 1896թ.:
10. Վանի ինքնապաշտպանությունը 1896թ.:
11. Աղբյուր Սերոբի վարած կռիվները 1891-99թթ.:
12. Ախլաթ գավառի ֆիդայիները 1896-98թթ.:
13. Խաստուրի և Սալնո ձորի կռիվները 1899թ.:
14. Մեծ հայդուկապետը. Անդրանիկ Օզանյան:
15. Խանասորի արշավանքը:

Հարցաշար երկրորդ միջանկյալ քննության

1. Հայ-քրդական համագործակցության հարցը
2. Հայ ազատամարտի մարտավարության փոփոխությունը :Ազատագրական պայքարը 20-րդ դարի սկզբներին
3. Ֆիդայական պայքարը 1890-ականների վերջերին:
4. Առաքելոց վանքի կռիվը 1901թ.:
5. Առաջին տասնամյակի գործիչները:
6. «Փոթորիկե գործողությունը 1901-1903թթ.:
7. Սասնո 1904թ. ապստամբությունը:
8. Տարոնի ղեպքերը 1904թ.:
9. Տարոնի և Վասպուրականի կռիվները 1904-1908թթ.:
10. Մասնակցություն պարսկական հեղափոխությանը 1908-1912թթ. և դրա հետևանքները:
11. Ֆիդայի վրիժառուները 1890-1908թթ.:
12. Ֆիդայի հոգևորականները 1890-1914թթ.:
13. Ֆիդայի հայուհիները 1890-1914թթ.:
14. Զորավար Անդրանիկ
15. Աղբյուր Սերոբ

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

Ընդգրկված թեմաները.

Թեմա 1. Հայ պատմագիտությունը ֆիդայական շարժման վերաբերյալ

Թեմա 2. Ֆիդայական շարժման ձևավորումը, գաղափարախոսությունը:

1. Ֆիդայական շարժման նախադրյալները, ծագումը և մարտավարությունը:

2. Ֆիդայական գաղափարախոսության առաջին առաքյալները:

Թեմա 3. Ֆիդայական առաջին գործողությունները:

1. Ս. Կուկունյանի արշավանքը և նրա նշանակությունը:

2. Հայդուկային զինատար խմբերը 1890-96թթ.:

3. Մարտական գործողությունները 1890-96թթ.:

Թեմա 4. Ֆիդայական շարժման գործիչները

Թեմա 5. Ֆիդայական պայքարը 1890-ականների վերջերին:

1. Վասպուրականի ղեկավարները և մարտիկները:

2. Բանկ Օտոմանի գրավումը 1896թ.:

Թեմա 6. Ֆիդայիների ինքնապաշտպանական մարտերը:

1. Վանի ինքնապաշտպանությունը 1896թ.:

2. Աղբյուր Սերոբի վարած կռիվները 1891-99թթ.:

3. Ախլաթ գավառի ֆիդայիները 1896-98թթ.:

4. Խաստուրի և Սալնո ձորի կռիվները 1899թ.:

5. Մեծ հայդուկապետը. Անդրանիկ Օզանյան:

Թեմա 7. Խանասորի արշավանքը

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկվող թեմաները.

Թեմա 1. Հայ-քրդական համագործակցության հարցը

Թեմա 2. Ֆիդայական պայքարը 1890-ականների վերջերին:

Թեմա 3. Հայ ազատամարտի մարտավարության փոփոխությունը:

Ազատագրական պայքարը 20-րդ դարի սկզբներին

Թեմա 4. Ս. Առաքելոց վանքի կռիվները

Թեմա 5. Ֆիդայական պայքարը 20-րդ դարի առաջին տասնամյակում:

1. «Փոթորիկ» գործողությունը 1901-1903թթ.:

2. Հայ եկեղեցական կալվածքների գրավումը 1903-1904թթ. և դրա հետևանքները:

3. Մասնո 1904թ. ապստամբությունը:
4. Տարոնի դեպքերը 1904թ.:
5. Արդուլ Համիդի մահափորձը:
6. Տարոնի և Վասպուրականի կոիվները 1904-1908թթ.:
7. Մասնակցություն պարսկական հեղափոխությանը 1908-1912թթ. և դրա հետևանքները:

Թեմա 6. Ֆիդայիները համայն հայության հոգևոր զավակներ:

1. Ֆիդայի վրիժառուները 1890-1908թթ.:
2. Ֆիդայի հոգևորականները 1890-1914թթ.:
3. Ֆիդայի հայուհիները 1890-1914թթ.:

Թեմա 7. Հայոց ֆիդայիները երգերի և լեգենդների մեջ:

1. Զորավար Անդրանիկ
2. Աղբյուր Մերոբ
3. Դրո
4. Քեռի (Արշակ Գաֆարյան)
5. Վարդան, Իշխան (Արդուլոյան, Մեհրաբյան)

1.1. Գնահատման չափանիշները.

- Տեսական գիտելիքները՝ 40 միավոր
- Մեմինար պարապմունքները՝ 40 միավոր:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ 20 միավոր:

ՖԻՆԱՅԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝

_022201.00.7 - Պատմություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

022201.01.7 Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

_____մագիստրոս_____

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր- 2024թ.

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/մ-017-Հայ ազգային ազատագրական պայքարը 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարասկզբին			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	36	Դասախոսություն	24
			Մեմինար	12
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	54		
Ընդամենը	90			
Ստուգման ձևը	Քննություն, ընթացիկ քննություն, ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	<p>Դասընթացի նպատակն է</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Ուսանողներին ծանոթացնել 19-րդ դարի վերջի և 20-րդ դարի հայ ազգային ազատագրական պայքարին: 2.Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները պատմության վերաբերյալ: 3.Ուսանողներին սովորեցնել գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ: 4.Նախապատրաստել հետագա մասնագիտական գործունեության: 			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p>Գիտելիք</p> <p>19-րդ դարի 80-90-ական թվականներից մինչև 1923թ. Լոզանի կոնֆերանսն ընկած ժամանակահատվածում հայ ազատագրական պայքարի պատմության իմացություն, ազատագրական պայքարի պատմական նշանակության ու հետևանքների, ուսումնասիրվող ժամանակաշրջանի պատմական հիմնախնդիրների և դրանց վերաբերյալ ժամանակակից պատմագրության գնահատականների իմացություն</p> <p>Հմտություն</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ պատմական դարակազմիկ իրադարձություններն ու երևույթները մեկնաբանելու, համեմատելու, քննարկելու, դրանց նկատմամբ սեփական կարծիք 			

	<p>արտահայտելու ունակություն</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ պատմական հիմնախնդիրը տարբեր տեսանկյուններից դիտարկելու, դրա լուծման հնարավոր եղանակներն ուսումնասիրելու ու լուծումներ գտնելու ունակություն ▪ պատմության ուսումնասիրության ընթացում նորագույն մեթոդների, հնարների, տեխնոլոգիաների կիրառման ունակություն ▪ Պատմական զարգացումները և աշխարհաքաղաքական իրադրությունը վերլուծելու և ունակություն <p>Կարողունակություն</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ մեկնաբանել, համեմատել, քննարկել պատմական իրադարձություններն ու երևույթները, դրանց նկատմամբ արտահայտել սեփական կարծիք ▪ արտահայտել, համադրել, վերլուծել պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները, ▪ ինքնուրույն ներդրում կատարել մասնագիտական ոլորտում
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1. Հայ ազգային ազատագրական ծրագրերը 17-19-րդ դարի 1-ին կեսում:</p> <p>Թեմա 2. Արևմտահայության վիճակը «Հայկական հարցի» նախօրյակին և դրա միջազգայնացումից հետո:</p> <p>Թեմա 3. Ֆիդայական շարժման ձևավորումը, գաղափարախոսությունը:</p> <p>Թեմա 4. Ֆիդայական առաջին գործողությունները:</p> <p>Թեմա 5. Ֆիդայական պայքարը 1890-ականների վերջերին:</p> <p>Թեմա 6. Ֆիդայիների ինքնապաշտպանական մարտերը:</p> <p>Թեմա 7. Ֆիդայական պայքարը 20-րդ դարի առաջին տասնամյակում:</p> <p>Թեմա 8. Ֆիդայիները համայն հայության հոգևոր գավակներ:</p> <p>Թեմա 9. Հայոց ֆիդայիները երգերի և լեզենդների մեջ:</p> <p>Թեմա 10. Հայ կամավորական շարժումը առաջին աշխարհամարտի տարիներին:</p> <p>Թեմա 11. Հայոց վրիժառությունը:</p>

<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✓ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✓ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✓ միջանկյալ քննություն
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ծ. Աղայան, Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմությունից, Երևան 1976թ. 2. Մ.Ներսիսյան, Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը թուրքական բռնապետության դեմ /1850-1890 թթ./, Երևան, 2002թ 3. Ա.Համբարյան, Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը արևմտահայության ազատագրական պայքարում/19-րդ դ-ի վերջ 20րդ դ-ի սկիզբ /, Երևան , 1990թ. 4. Մ. Ներսիսյան, Հայ ազատագրական շարժումը և հնչակյանները 1880-90-ական թթ, <<Պատմաբանասիրական հանդես>>, 1987թ. N3, էջ 25-33 5. Հր. Սիմոնյան, Անդրանիկի ժամանակը, հատոր I, II, Երևան, 1996թ. 6.Անդրանիկ, Առաքելոց վանքին կոիվը , Երևան, 1992թ 7. Զորավար Անդրանիկ, Երևան 1990թ 8.Ա. Համբարյան, Ազատագրական շարժումները Արևմտյան Հայաստանում /1898-1908թթ./, Երևան, 1999թ 9. Մ. Կարապետյան, Հայկական կամավորական խմբերը և ազգային գումարտակները կովկասյան ռազմաճակատում /1914-1917թթ./, Երևան, 1999թ 10.Մ. Կարապետյան, Հայաստանը 1912-20թթ., Երևան, 2003թ <p>Լրացուցիչ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Ռ. Հովհաննիսյան, Արևմտահայ ազգային ազատագրական շարժումները և Կարինի «պաշտպան հայրենյացե կազմակերպությունը / 19-րդ դարի 70-80 – ական թթ./, 1965թ.

2. Հայ ազատագրական շարժումը օսմանյան բռնապետության դեմ և պատմության կեղծարարները, «Պատմաբանասիրական հանդես», N3 էջ 7-20, 1984թ.
3. Ս. Պողոսյան, Գոյատևման պայքարի քառուղիներում, Երևան, 1988թ.
4. Ս. Պողոսյան, Հայկական հարցի և հայոց ցեղասպանության պատմություն, հատոր 1-ին, Երևան, 2000թ.
5. Հ. Վարդանյան, Արևմտհայերի ազատագրության հարցը և հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքները 19-րդ դ. վերջին քառորդում, Երևան, 1967թ.
6. Լ. Խուրշուդյան, Հայոց ազգային գաղափարախոսությունը, Երևան, 1999թ.
7. Ա. Հովհաննիսյան, Արծրունու և Բաֆֆու հայացքների գաղափարական ակունքները, «Բանբեր Երևանի համալսարանի» 1988թ., N 1, էջ 24-30
8. Աղբյուր Սերոբ և Գևորգ Չաուշ, Աթենք, 1933թ.
9. Ավո, Գևորգ Չաուշ, Բեյրութ, 1972թ.
10. Ավո, Հրայր Դժոխք, Բեյրութ, 1985թ.
11. Գևորգյան, Նիկոլ Դուման, Երևան, 2001թ.
12. Հ. Գևորգյան, Հայ ազատագրական պայքարի մարտավարությունը 1895-1898թթ., Երևան, 2002թ.
13. Կ. Եղիազարյան, Սարգիս Կուկունյանը և նրա գլխավորած արշավանքները, «Պատմաբանասիրական հանդես», 2000թ, թիվ 1, էջ 69-85
14. Մատենաշար, Սուրբ գործ: Կուկունյանի խմբի արշավանքները, 1992թ.
15. Է. Զոհրաբյան, Պատմություններ Անդրանիկի մասին, 2004թ.
16. Կ. Թառոյան, Արևմտյան Հայաստանը, արևմտհայերի սոցիալ-քաղաքական վիճակը և ազատագրական պայքարը սուլթանական Թուրքիայի բռնապետության դեմ /1878-1908թթ./, Երևան, 2001թ.
17. Գ. Լազյան, Հեղափոխական դեմքեր /մտավորականներ և հայդուկներ/, Կահիրե, 1945թ.
18. Ա. Համբարյան, Աղբյուր Սերոբ, «Պատմաբանասիրական հանդես», 1999թ. N2-3. էջ 73-81
19. Ա. Ներսիսյան, Գևորգ Չաուշի սպանության առեղծվածը, Երևան, 1992թ.

- 20.Ա. Ներսիսյան, Ազգային ազատագրական պայքարը Տարնուն/ 1894-1908թթ./, Երևան, 1999թ
- 21.Հ.Պողոսյան, Սասունի պատմություն, Երևան, 1985թ
- 22.Հր. Սիմոնյան, Ազատագրական պայքարի ուղիներում, գիրք 1-2, Երևան, 2003թ
- 23.Մ.Վարդանյան, Մուրատ /Սեբաստացի ռազմիկի կյանքն ու գործը/, Բոստոն, 1931թ.
- 24.Ս.Պողոսյան, Թուրքերը Թուրքիայի մասին ,Երևան, 2000թ
- 25.Հ.Գևորգյան, Ահաբեկչությունը որպես ազգային-ազատագրական պայքարի ձև / 19-րդ-20րդ դարի սկիզբ/
- 26.Հ.Գևորգյան, Դրո: Դրաստամատ Կանայանի կյանքն ու գործունեությունը, Երևան, 2007թ
- 27.Ջ.Կիրակոսյան, Երիտթուրքերը պատմության դատաստանի առաջ, Երևան, 1982թ
- 28.Ջ.Կիրակոսյան, Առաջին համաշխարհային պատերազմը և արևմտահայությունը / 1914-16/ Երևան 1982թ
- 29.Վ.Պարսամյան, Շ Հարությունյան, Հայ ժողովրդի պատմություն / 1801-1978թթ./ Երևան 1979թ
- 30.Ա. Նազարյան, Հայկական զորամասերի կազմավորումը կովկասյան ճակատում/ 1914-18թթ./ Երևան 1999թ
- 31.Զորավար Անդրանիկի կովկասյան ճակատի պատմական օրագրությունը /1914-17թթ./ Բոստոն 1924թ.
32. Ռ.Համբարկկոմյան, Գարեգին Նժդեհ: Ամբողջական կենսագրություն, Երևան 2007թ
33. Ա.Սահակյան, Ղարաքիլիսայի ճակատամարտը և Անդրանիկի դիրքորոշումը
34. Հայերի կամավորական շարժումը 1914-1915թթ. և Հովհ. Թումանյանը, «Պատմաբանասիրական հանդես» 1997թ. N2, էջ 93-98
35. Տ. Դեվրիկյան, Արևմտահայության ինքնապաշտպանությունը 1915-23թթ., Երևան, 2005թ.
36. Հ.Մուրադյան, Էջեր հայ ժողովրդի հերոսական անցյալից. Երևան , 1983թ.
37. Մ. Ներսիսյան, Մուստաֆա քեմալ փաշան արևմտահայերի 1915-16թթ. ցեղասպանության մասին, «Պատմաբանասիրական հանդես», 1998թ. N3
- 38.Արշ. Շիրակյան, Կտակներ նահատակներուն, Երևան,

	<p>1991թ</p> <p>39.Սող. Թեհլերյան, Դատավարությունը: Սղագրություն, Երևան 1990թ.</p> <p>40.Սող. Թեհլերյան, Վերհիշումներ, Երևան, 1990թ.</p> <p>41.Հրաչ. Փափազյան, Վերհիշումներ, Հալեպ, 1956թ.</p> <p>42.Շահան Նաթալի, Թուրքերը և մենք, Երևան, 1992թ.</p> <p>43.Արամ Երկանյան, Այսպես սպանեցին, Հալեպ, 1957թ.</p> <p>44.Վլ. Պետրոսյան, Չնոռանանք: Արևմտահայության ազգային- ազատագրական պայքարը 20-րդ դարի 2-րդ կեսին, Երևան, 2006թ</p> <p>45.Գր. Ջանիկյան, Հայերի դատը Փարիզում, Երևան, 2010</p>
--	--